

O. Goga - Rugaciune

Volumul „Poezii” din 1905, care se deschide cu poezia Rugăciune, este o evocare lirică a satului transilvănean. Satul lui O. Goga, rob de veacuri, tânjește după libertate socială și demnitate națională. Poetul dă glas pătimirii unui neam îmbătrânit într-o expresie dureroasă, părăsit de doruri și răzvrătiri neîmplinite; vestind credința în alte vremuri, de infricoșate izbăvite.

Mulți dintre poeții noștri și-au sintetizat, în una sau mai multe poezii, cele mai prețioase din concepțiile lor despre artă și rolul ei în societate. În mod demonstrativ, Goga publică și el în fruntea primului său volum de versuri, care cuprind de astfel piesele de rezistență ale creației sale, un vibrant manifest literar ce definește cu pregnanță caracterul propriei inspirații. Înțelesul îl deducem din modalitatea compunerii metaforice a versurilor, sintetizat în titlul poeziei. Titlul poeziei, cuvântul rugăciune, implică sensul de împlorare, de rugă fierbinte, stăruitoare, izvorâtă dintr-un suflet răscolit de durere, dintr-o deznădejde care cere liniște. Sensul acesta se descoperă chiar din prima strofă când poetul deprimat, dezorientat, obosit și având senzația de gol psihic rostește invocația poetică care impresionează prin gestul de umilintă ce însoțește ruga: „Eu cad neputicios, stăpâne, / În fața strălucirii tale, / Eu în genunchi spre tine caut: / Părinte: - orînduie- mi cărarea”.

Cauza zăbuciumului sufletesc, pentru care cere îndurare poetul, o aflăm din strofele următoare: Coplesit de doruri, de ispite și de patimi - care sunt ale omului - , strigătul de durere al umilitilor vieții „cu umeri gârbovi de povară”, îi mustră conștiința. În numele acestora ar vrea poetul să înțeleagă taina lumii, farmecul vieții, ce-nsemnă dragoste și ură, cântec și lumină.

Poet cetățean, temperament impetuos, Goga respinge poezia frământărilor mărunte, sterile, opunându-i „Cântarea pătimirii noastre”, a colectivității din care face parte. Dorind să se smulgă din haosul ispitelor intime, care-i tulbură „izvorul din care sufletul s-adapă” , cere să i se îndrepte văzul „în veci spre cei rămași în urmă”. Brațul lui să fie înarmat cu „tăria urii și-a iubirii”, Să-și alunge patimile personale, iar „de durerea astor inimi / învață-mă pe mine-a plânge”. Poetul își asumă responsabilitatea unei arte în care să plângă nu rostul lui, ci jalea unei lumi, durerea mulțimilor, a celor care „gem umiliți în umbră”; poezia are „glas”; în glasul ei să cânte, cu rezonanțe grave, rostul neîmplinit al lumii, răzvrătirea robilor din veacuri. Numai astfel poezia poate fi „cântarea pătimirii noastre”.

După un evident crescendo al sentimentului său de totală dăruire, momentul suprem se definește în finalul poeziei: „în suflet seamănă-mi furtună, / Să-l simt în matcă-i cum se zbate, / Cum tot amarul se revarsă / Pe strunele înfiorate; / și cum sub bolta lui aprinsă, / În smalt de fulgere albastre. / încheagă-și glasul de aramă: / Cântarea pătimirii noastre.”

Acest crez literar devine realitate artistică în volumul Poezii și în multe producții din volumele următoare. Construit pe o amplă invocație, discursul poetic se organizează potrivit cu simțămintele poetului.

Lexicul este evocator, desprins parcă din tezaurul cărților bătrânești, într-un context voit popular, cu termeni biblici, ușor arhaici. Forța expresivă a limbajului poetic, cu totul particular în poezia românească, rezultă din încărcătura metaforică inedită, răscolitoare, a unităților lexicale mai vechi, desprinse din vorbirea obișnuită (istovit, cale, neputincios, orânduie-mi cărarea, ispite, se adapă, povata, taina, rădeste, zvonul, rostul, ostenite, ursitei, truda, doruri, leacuri).

Alături de determinări ca prăpăstii, fulgere, patimile, viforul, furtună, strunele, smalt, glasul de aramă, sau alături de verbe: se desfac, cad, să-mi tulbure, sădeste, dă-mi, alungă, fringe, a plânge, să plângă, gem, se zbate, se revarsă, aceste epitete potențează tonalitatea fundamentală a poeziei, profund răscolitoare.

Poetul folosește și numeroase metafore-simbol: „În drum mi se desfac prăpăstii / și-n negură se-mbracă zarea; / Dă-mi viforul în care urlă ; Si gem robiile de veacuri; / În suflet seamănă-mi furtună / Să-l simt în matcă-i cum se zbate / Cum tot amarul se revarsă / Pe strunele înfiorate”.

Toate laolaltă: cuvinte străvechi, pline de semnificație, epitete care creează stări de profundă afectivitate, metafore cu adânci rezonante și forta semnificativă, în deplină consonanță cu ideile și năzuințele poetului fac din Rugăciune cel mai vibrant manifest literar cunoscut în poezia românească.